

# Selkotekijä ja saavutettavuus

Koulutusdiat 6/2  
VIERKO  
2024

# Sisältö

1. Johdanto
2. Opettaja oppimateriaalin tekijänä (lyhyesti)
  - Tekstit
  - Mukauttaminen selkokielelle
  - Selkokuvat ja videot
3. Tekijänoikeudet (lyhyesti)
4. **Saavutettavuus**
5. Lähteet
6. Yhteystiedot



# 1. Johdanto



# Koulutusdiat

VIERKO-hankkeessa on koulutusdiat opettajille, ohjaajille ja työpaikkaohjaajille:

1. Selitä selkona – virity helppoon kieleen
2. Kielitietoisuus ja selkokieli
3. Kielitietoinen ohjaus työpaikoilla
4. Selkopuhe, vuorovaikutus ja ohjaus
5. Selkokirjoittaminen: syvennä
6. Selkomateriaalit ja niiden tekeminen: syvennä
  - Selkomateriaalit (6/1)
  - **Selkotekijä ja saavutettavuus (6/2)**
  - Selkotekijä ja tekoäly (6/3)



# Koulutusdiojen käyttö

- Dioja voi käyttää koulutuksissa.
- Koulutusten yhteyteen kannattaa järjestää työpajatyöskentelyä.
- Dioista on myös tallenteet.
- Diat ja tallenteet löytyvät osoitteesta [aoe.fi](http://aoe.fi) (VIERKOn materiaalit) ja [bit.ly/VierkoSelkoS2](http://bit.ly/VierkoSelkoS2).

## VIERKO-koulutuspaketti 2024: Opeta ja ohjaa kielitietoisesti



### Varmista perusosaaminen



Diat 1 (15 min)

#### Selitä selkona

Lyhyt aloitus helposta ja selkeästä kielestä:

- opettajat
- ohjaajat



Diat 2 (1 t)

#### Kielitietoisuus ja selkokieli

Koulutus ydinasioista:

- työpaikkaohjaajat
- opettajat ja ohjaajat

Diat 3 (1 t)

#### Kielitietoinen ohjaus työpaikoilla

- työpaikkaohjaajat

### Syvennä osaamistasi



Diat 4 (1 t)

#### Selkopuhe, vuorovaikutus ja ohjaus



Diat 5 (1 t)

#### Selko-kirjoittaminen



Diat 6: (30 min x 3)

- Selkomateriaalit
- Selkotehtävä ja saavutettavuus
- Selkotehtävä ja tekoäly



## 2. Opettaja oppimateriaalin tekijänä



# Tekstit



# Selkokielen kirjoittaja

- Kertaa selkokirjoittamisen ohjeet:
- Kuva: [Selkokeskus. Pikaopas selkokielen kirjoittamiseen.](#)
- VIERKOn koulutusdiat ja tallenne (osa 5. Selkokirjoittaminen).

## NÄIN KIRJOITAT SELKOKIELTÄ

### 1. Pidä lukija mielessäsi.

Kun kirjoitat, ajattele lukijaasi ja kohdista sanasi hänelle. Selvitä, mitä hän tietää asiasta entuudestaan tai mikä on hänelle uutta.

### 2. Älä kirjoita mitään turhaa.

Mieti, mikä on tekstin tavoite. Haluatko informoida, viihdyttää lukijaa tai herättää tunteita? Karsi kaikki ylimääräinen pois.

### 3. Valitse sopiva sävy.

Valitse sävy, joka sopii tekstiin. Vältä lukijaa aliarvioivaa tai liian opettavaista sävyä.

### 4. Käytä tuttuja ja konkreettisia sanoja.

Käytä sanoja, joita suomalaiset käyttävät arkikielessä usein. Anna konkreettisia esimerkkejä. Vältä erikoisia ja luovaa päättelyä vaativia kielikuvia.

### 5. Selitä vaikeat sanat.

Jos et voi välttää lukijalle vaikeaa sanaa, selitä se. Mieti tarkasti, miten selität sanan, ettei lukija kadota tekstin punaista lankaa selityksen vuoksi.

### 6. Kirjoita lyhyitä lauseita ja virkeitä.

Kirjoita lyhyitä lauseita. Ilmaise yhdessä lauseessa vain yksi tärkeä asia. Tarkista, että lauseet liittyvät luonnollisella tavalla toisiinsa. Vältä virkeitä, joihin liittyy enemmän kuin yksi sivulause.

### 7. Käytä yleisiä kielen rakenteita.

Suosi arkikielessä tavallisia kielen rakenteita. Kerro, kuka tekee ja mitä hän tekee.

### 8. Karsi pois vaikeat kielen rakenteet.

Älä käytä lauseenvastikkeita (Söin palattuani), vaikeita infinitiivirakenteita (Olin lähtemäisilläni) tai partisiippirakenteita (Kaikkien rakastama laulaja). Karsi pois harvinaiset sijamuodot (tauotta, taukoineen, tauoin) ja verbimuodot ja -johdokset (juossee, juuskoon, juoksennella).

### 9. Tee tekstistä visuaalisesti helppolukuista ja kiinnostavaa.

Taita sivut niin, että kokonaisuus on helppo hahmottaa ja lukea. Tarkista, noudattaako rivitys selkorivityksen periaatteita. Käytä kuvia, jotka auttavat ymmärtämään tekstin sisältöjä.

### 10. Pyydä palautetta ja korjaa tekstiä.

Pyydä lukijoilta palautetta tekstistä. Pyydä palautetta selkokielen ja tekstin aiheen asiantuntijoilta. Korjaa tekstiä palautteen pohjalta.



# Kirjoittamisen kertausmateriaaleja

- [Selkokeskus. Selkokieli. Näin kirjoitat selkokieltä](#)
- [Selkeästi meille. Ohjeet ja vinkit. Ohjeita selkeään tekstiin](#)
- Tarkistuslista kirjoittajalle, esimerkiksi [MAOLin sivulla](#) (koonnut Tuija Takala, 2022)
- Kirjat:
  - Sainio, Ari. 2022. Avaimet selkokieleen. Opike.
  - Takala, T. 2024. Selkoviesticintä asiakastyössä. Edita.



# Mukauttaminen selkokielelle



# Katkelmät yleiskielisestä tekstistä ja selkomukautuksesta: miten teksti on muuttunut helpoksi?

## Koulurauhan julistus 2020

Koulun pitää olla paikka, jossa on turvallinen olla. Siellä pitää olla kavereita, ystäviä ja aikuisia, joihin voi luottaa. Voit itse tuottaa muille hyvää mieltä olemalla auttavainen ja reilu. Jokaisella on oikeus koulurauhaan, ja meillä kaikilla on velvollisuus muokata koulusta turvallinen ympäristö. On hyvä muistaa muskettisotureiden tunnuslause ”yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta”. Koulurauhan tärkein asia on yhdenvertaisuus, joka valittiin tämän vuoden teemaksi. Voit toteuttaa yhdenvertaisuutta ottamalla kaveriasi kädestä kiinni. Tätä kuvaa myös vuoden tunnuslause ”Käsi kädessä”. Tunnuslause valittiin ennen kuin koronavirus oli levinnyt Suomeen. ”Käsi kädessä” -sloganilla haluamme kuvata sitä, että vaikka terveyssyistä onkin joskus tärkeää pitää etäisyys muihin, niin on myös tärkeää tukea kaveria ja olla henkisesti lähellä vaikeina aikoina.

Ei ole väliä millainen sinä olet, mistä tulet tai millaisia vaatteita käytät, olet aina saman arvoinen kuin muut. Avoin ja myönteinen asenne uusia ihmisiä ja kokemuksia kohtaan on kaiken a ja o. Voimme koulurauhassakin toteuttaa Muumimamman viisauksia yrittämällä nähdä hyvät puolet kaikissa. Ottamalla koulutoveriasi kädestä kiinni osoitat olevasi hänen rinnallaan ja auttamassa häntä. Samalla saat itsellesi hyvän mielen.

## Koulurauhan julistus 2020 (selko)

Yhdenvertaisuus on sitä, että kaikki ihmiset ovat yhtä tärkeitä. Olemme erilaisia, mutta samanarvoisia.

Koulurauhan tunnuslause on ”käsi kädessä”. Se kertoo, että koulussa on tärkeää toimia yhdessä. Koronaviruksen takia emme voi ottaa kaveria kädestä, mutta voimme auttaa ja tukea toisiamme. Suomen presidentti Sauli Niinistö on sanonut, että voit tuntea toisen ihmisen läheiseksi, vaikka et koske häneen.

Jokainen voi vaikuttaa siihen, millaista koulussa on. Et ehkä pidä kaikista ihmisistä, mutta voit olla kaikille reilu, auttavainen ja ystävällinen. Silloin saat hyvän mielen myös itse.



# Mitä tapahtui selkomukautuksessa? Osa 1

- Alkujohdattelu on jäänyt pois.
- Selkoversiossa tärkein asia ensin ja yksityiskohtia on karsittu.
- Asia on tiivistetty.
- Asiat on järjestetty tärkeys- ja johdonmukaisuusjärjestykseen.
- Alkuperäisen tekstin selkeät osat ovat jääneet selkoversioon.



# Mitä tapahtui selkomukautuksessa? Osa 2

- Vaikeat sanat selitetään (teema, yhdenvertaisuus).
- Kuvainnollinen merkitys selitetään (käsi kädessä).
- Viittaus muskettisotureihin on poistettu.
- Yleiskielinen teksti viittaa presidenttiin – selkotekstissä se on nimetty ja liitetty kohtaan, johon presidentin asia liittyy. *(Ei näy katkelmasta.)*
- Selkotekstin rivitys helpottaa lukemista: rivillä 50–60 merkkiä.
- Lähde: Sainio, Ari. 2022. [Avaimet selkokieleen](#). Opika.



# Mukauttaja: valitse

- Määrittele tarkasti tekstin käyttötarkoitus ja vastaanottajat.
- Muuta asioiden eteneminen selkeäksi: tiivistä, yhdistä ja siirrä asioita sen mukaan.
- Tarkista: vaatiiko tekstissä jokin asia taustatietoa? Voiko sellaisen asian jättää pois?
- Alkuperäisen tekstin tärkeimmät asiat korostuvat.



# Helpon tekstin tekijä: tarkista ainakin nämä

- Käytä helppoa kieltä: kertaan [kirjoittamisen pikaopas](#) (Selkokeskus).
- **Kirjoitatko selkokieltä?** Käytä tulostetussa, painetussa ja PDF-tekstissä selkorivitystä: yksi ajatus yhdelle riville.
- **Vai sovellatko selkoperiaatteita?**
- Selkeyttä sisältö: otsikot ja väliotsikot.
- Selkeyttä kappalejako: lyhyet kappaleet ja kappaleiden välissä tyhjä rivi.
- Auta lukijaa: lyhyet rivit.



# Rivitys tulostettavissa ja painetuissa teksteissä

(Selkokeskus Facebookissa. [Selkomateriaalit kuntoon. Kohta 3: Teksti on kokonaan selkorivitetty.](#)  
29.4.2024)

## Näin rivit selkotekstin

Tältä näyttää onnistunut selkorivitys.  
Rivit on tasattu vasemmalle,  
ja oikea reuna on liehu.  
Yhdellä rivillä on noin 50–60 merkkiä.  
Uusi päälause ja uusi sivulause  
aloitetaan uudelta riviltä.  
Toisiinsa kiinteästi liittyvät sanat  
ovat samalla rivillä.

Selkorivitä teksti  
ennen kuin haet selkotunnusta!

 Selkokeskus

## Älä rivitä selkotekstiä näin

Tältä näyttää epäonnistunut  
selkorivitys. Uusi päälause  
alkaa keskeltä riviä. Myös  
sivulauseet alkavat keskeltä riviä.  
Toisiinsa kiinteästi  
liittyvät sanat eivät välttämättä ole  
samalla rivillä. Rivit ovat hyvin lyhyitä tai  
todella pitkiä, eli yhdellä rivillä on yli 70  
merkkiä.

Epäonnistunut tai puuttuva selkorivitys on  
este selkotunnuksen myöntämiselle.

 Selkokeskus



# Selkokuvat- ja videot



# Selkokuvien pääperiaatteet

- Kuva tukee tekstin tarkoitusta: selventää, täydentää, välittää tunneviestin.
- Kuva on selkeä ja tarkka.
- Kuvassa ei ole liikaa yksityiskohtia.
- Kuvakulma on tavallinen.
- Kuva: pääasia näkyy selvästi.
- Kuvan rajaus on tavallinen.
- Mittasuhteet selviävät kuvasta.
- Kuvan tunneviesti on sama kuin tekstin.
- Kuva on samassa kohtaa tekstiä, kun kuvan asiaa käsitellään.



Kumpi kuva kulhosta? Mitä voisi vielä selkeyttää?



# Selkovideon pääperiaatteet

- Tarkka ennakkosuunnittelu: käsikirjoitus ja kuvakäsikirjoitus
  - rauhallinen rytmi
  - rauhalliset, selkeät siirtymät
  - selkeä eteneminen
  - puheen selkokieliisyys
  - selkokielinen tekstitys.
- Lisää kuvista ja videoista:
  - [Kaatra, Kaisa & Ketola Anne: Selkokuvaopas. Selkokeskus.](#)
  - [Selkokeskus. Selkokieli. Selokuva](#)
  - [Selkokeskus. Selkokieli. Selkokieli videossa](#)
  - [Papunet. Kuvapankki](#)
  - **Muista tekijänoikeudet ja saavutettavuus (mm. kuvien vaihtoehtoinen teksti)**



# Voit katsoa esimerkit selkvideosta

- [Selkotuubi: Selkosanommat – helppo juttu](#) (Selkokeskus)
- [Selkokieli: Näin äänestät vaaleissa ennakkoon](#) (Oikeusministeriö)



# Selkopuhe videossa: kertaa

Kuva: Selkokeskus. [Pikaopas selkokieliseen kommunikointiin](#)

- [Selkokeskus. Selkokieli. Näin puhut selkokieltä](#)
- Tarkistuslista kirjoittajalle, esimerkiksi [MAOLin sivulla](#) (koonnut Tuija Takala, 2022)

## NÄIN PUHUT SELKOKIELTÄ

- 1. Kuuntele viestiä.**  
Mieti, mitä puhekuppanisi haluaa sanoa. Viesti voi olla tärkeä, vaikka kielitaitoa olisi vähän.
- 2. Anna aikaa.**  
Älä täytä hiljaista hetkeä puheellasi. Anna puhekuppanillesi aikaa muotoilla asiansa rauhassa. Ei haittaa, jos keskustelu etenee hitaaseen tahtiin.
- 3. Käytä tavallisia ja konkreettisia sanoja.**  
Suosi arkipuheessa yleisiä sanoja. Puhu esimerkiksi kaupasta, älä liikkeestä. Vältä murre sanoja ja slangia, jos et ole varma, ymmärtääkö puhekuppanisi niitä.
- 4. Käytä helppoja kielen rakenteita.**  
Suosi arkipuheessa tavallisia kielen rakenteita. Sano: Sopimus, jonka työnantaja allekirjoittaa. Älä sano: Työnantajan allekirjoittama sopimus.
- 5. Puhu luonnollista puhekieltä.**  
Käytä tavallista ja luonnollista puhekieltä, sillä kirjoitettua kieltä on vaikea ymmärtää puhuttuna.
- 6. Puhu rauhallisesti.**  
Rauhallinen puherytmi antaa puhekuppanillesi riittävästi aikaa ymmärtää ja reagoida puheeseesi. Älä kuitenkaan puhu liian hitaasti tai luonnottomasti artikuloiden.
- 7. Kysy, saatko korjata.**  
Puhekuppanisi saattaa toivoa, että korjaat hänen kielivirheitään. Silloin voit hyvin korjata. Jatkuva puheen korjaaminen voi ärsyttää. Kysy suoraan, mitä puhekuppanisi toivoo.
- 8. Kysy, jos et ymmärrä.**  
Kysy ystävällisesti, jos et ymmärrä, mitä puhekuppanisi sanoo. Kerro, jos olet epävarma, oletko ymmärtänyt oikein.
- 9. Piirrä, kirjoita, esitä.**  
Käytä puheesi tukena kaikkia mahdollisia keinoja. Voit kirjoittaa vaikeita sanoja paperille, piirtää asioita tai esittää, mitä tarkoitat.
- 10. Ilmaise, että olet kiinnostunut.**  
Osoita puheella ja eleillä, että haluat keskustella puhekuppanisi kanssa. Kysy hänen mielipidettään.



# 3. Tekijänoikeudet



# Noudata tekijänoikeuksia

- Oletko tarkistanut materiaalistasi, kuinka paljon ja miten voit lainata muiden tekstejä?
- Oletko lisännyt materiaaliisi lähdeluettelon: materiaalit, joita olet käyttänyt apuna omassa materiaalissasi?
- Oletko tarkistanut kopiointioikeudet materiaaleista, joita olet käyttänyt?
- Oletko tarkistanut kuvien ja videoiden käyttöoikeudet?
- Lisää: [Kopiosto. Tekijänoikeuden ABC](#)



# 4. Saavutettavuus



# Saavutettavuus

- Laki: julkisen sektorin yleisessä käytössä olevat verkkomateriaalit ovat saavutettavia.
- Koskee esimerkiksi kunnan ja valtion toimijoita ja monia järjestöjä.



# Saavutettavuus koulujen verkkomateriaaleissa

- Koskee myös koulujen materiaaleja, joita käytetään useammin kuin kerran yhdelle opiskelijaryhmälle ja ovat jaettavissa verkossa.
- Valvova viranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto, jonka [Saavutettavuuvaatimukset-sivustolla](#) [Digi kuuluu kaikille](#) on paljon tietoa saavutettavuudesta.



# Vastaanottajan viestinnän rajoitteita

## On otettava huomioon saavutettavuus:

- Näkövamma tai heikko näkö
- Kuulovamma, kuurosokeus
- Autismikirjon häiriöt
- Neurologiset sairaudet
- Puhevammaisuus
- Kehitysvammaisuus
- Mielenterveyden ongelmat ja muut psyykkiset toimintarajoitteet
- Muistisairaudet
- Liikuntavammat
- Oppimisen vaikeudet (mm. luki, ADHD)
- Hahmottamisen vaikeudet
- Kielen osaamisen ja ymmärtämisen vaikeudet.

## Selkoviestinnän tarpeen syyt:

- Pysyvä tarve, esim.
  - Kehitysvamma
  - Kehityksellinen kielihäiriö
  - Lukivaikeus
  - ADHD
- Kielellinen kyky on huonontunut, esim.
  - Muistisairaudet
  - Afasia
- Väliaikainen tarve, esim.
  - Suomen kielen opiskelija
  - Vähemmistökielen puhuja
  - Vaikea elämäntilanne, jonka vuoksi on hankalaa keskittyä, muistaa ja ymmärtää.



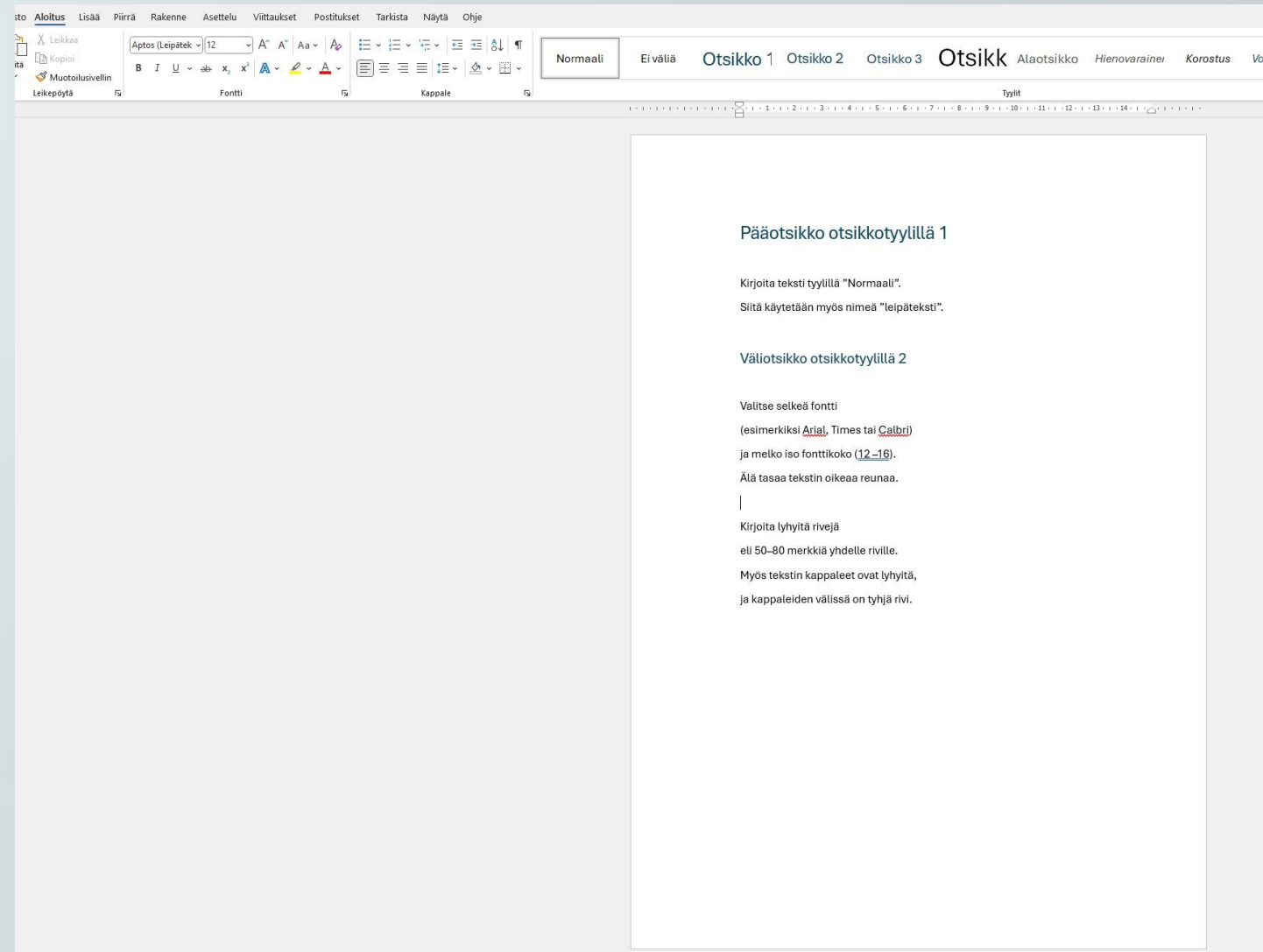
# Kognitiivinen saavutettavuus

- Helppo kieli.
- **Sovella** selkokielen periaatteita.
- Selkokielen periaatteiden kertaus: [Selkokeskus. Selkokieli.](#)



# Esimerkiksi Word ja PDF: otsikot ja teksti

- Selkeä, helppo kieli
- Otsikkotyylit ja luettelmat ohjelman mukaan
- Selkeä ja melko iso fontti (12–16)
- Lyhyet rivit (50 – 60 merkkiä)
- Lyhyet kappaleet.



# Selkeät fontit: Selkokeskus Facebookissa. [Selkomateriaalit kuntoon.](#) [Kohta 4: Fontti on selkeä ja fonttikoko on riittävän suuri](#) (7.5.2024)

## Millainen on selkeä fontti?

Käytä selkotekstissä selkeää ja riittävän isoa fonttia. Paras fonttikoko on 12–16 pistettä.

Älä käytä liian erikoista tai koristeellista fonttia. Verkossa hyviä fontteja ovat esimerkiksi Myriad Pro, Lucida Sans, Syntax, Gill Sans, Frutiger, The Sans ja Calluna Sans. Tämän tekstin fontti on Lato.

## Millainen on hankala fontti?

Liian pientä fonttia on mahdoton lukea. Jos selkotekstin fontti on 10 tai alle, se on liian pieni.

Koukeroiset, koristeelliset  
JA MUUTEN ERIKOISET FONTIT  
**ovat hankalia.**

Kirjainten täytyy erottua toisistaan. Esimerkiksi tässä Futura-fontissa a ja o näyttävät liian paljon toisiltaan.



# Esimerkiksi Word ja PDF: kuvat

The screenshot shows the Microsoft Word interface with the 'Tarkista' (Check) ribbon tab selected. The main document area contains the following text:

**Kuvat saavutettavasti**

**Kuvan paikka**

Saavutettavassa tekstissä kuva liittyy asiaan. Kuva on selkeästi siinä paikassa, kun asiasta kerrotaan. Vältä turhia koristeita tai emojiä.

**Kuvaan vaihtoehtoinen teksti**

Kirjoita kuvaan vaihtoehtoinen teksti. Tekstissä selität lyhyesti kuvan sisällön, jotta esimerkiksi ruokakamion käyttäjä tietää, mitä kuvassa on.

*(Suositus: 1–2 yksityiskohtaista lausetta)*

Kirja Hyvä päivä on kiinnitetty pyykkipojilla narulle.

Luo vaihtoehtoinen teksti puolesta

Merkitse koristeelliseksi

Kuva: Tuija Takala

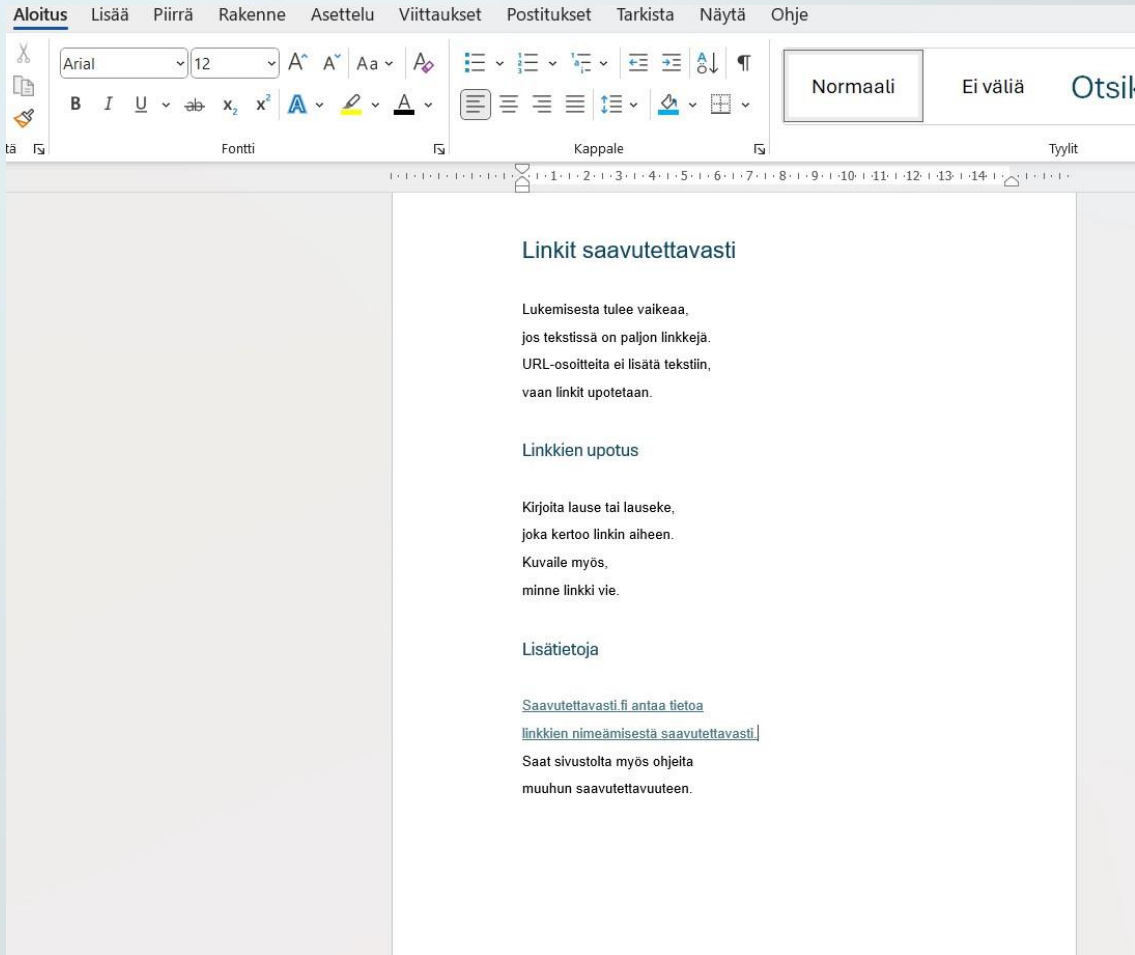
Palvelun tarjoaa Office-palvelut

• Kirjoita kuviin vaihtoehtoinen teksti:

1. Klikkaa kuvaa.
2. Klikkaa hiiren oikeaa puolta (oikeakätinen).
3. Valitse toiminto *Vaihtoehtoinen teksti*.
4. Kirjoita lyhyesti, mitä kuvassa on.
5. **TAI** jos kuva on vain koriste, rastita: *Merkitse koristeelliseksi*.



# Esimerkiksi Word ja PDF: upota linkit



- Kuvaile, mitä linkin takaa löytyy – yleensä vain yksi sana ei riitä.
- Kuvaile myös, että linkki vie toiselle, eri sivustolle: lukija ymmärtää palata alkuperäiselle sivustolle.
- [Helpot ohjeet saavutettavuudesta on sivustolla Selkeästi meille: 10 vinkkiä ymmärrettävään verkkopalveluun.](#)



# Tarkista kontrasti

- Teksti erottuu taustaväristä
- Netissä on ilmaisia laskureita: tarkista kontrasti.
- [Hyvät ohjeet kontrastin testaamiseen on Saavutettavasti.fi-sivustolla](https://www.saavutettavasti.fi/)
- Yleinen [työkalu kontrastin tarkistamiseen on WebAIM Contrast Checker](https://www.webaim.org/techniques/contrast).



# Selkokeskus Facebookissa. [Selkomateriaalit kuntoon. Kohta 7: teksti erottuu taustastaan riittävän hyvin](#) (3.6.2024)

## Riittävä tummuuskontrasti

Jotta tekstiä olisi helppo lukea, tummuuskontrastin täytyy olla pienikokoisessa tekstissä vähintään 4,5:1 ja suurikokoisessa vähintään 3:1

Tämän kontrasti on riittävä (6.88:1).

Tämän vielä vähän parempi (9.28:1).

Tämä on erinomainen yhdistelmä (21:1).

 Selkokeskus

## Heikko tummuuskontrasti

Jos taustan ja tekstin välinen tummuuskontrasti on liian heikko, tekstiä on vaikeaa tai mahdotonta lukea.

Tämän kontrasti on vain 1.38:1.

Näetkö sinä lukea tämän?

Tämänkään kontrasti ei ole riittävä.

 Selkokeskus



# Tarkista helppokäyttöisyys

Asettelu Viittaukset Postitukset **Tarkista** Näytä Ohje

Kommentit Muokkaaminen

Lue ääneen Puhe  
Tarkista helppokäyttöisyys  
Käännä Kieli  
Uusi kommentti Seuraava  
Poista Näytä kommentit  
Edellinen  
Jäljitä muutokset  
Kaikki merkinnät  
Näytä merkinnät  
Tarkistusruutu  
Hyväksy  
Muutokset  
Vertaa  
Suojaa  
Pilota käsikirjoitus

Linkit saavutettavasti

Lukemisesta tulee vaikeaa, jos tekstissä on paljon linkkejä. URL-osoitteita ei lisätä tekstiin, vaan linkit upotetaan.

Linkkien upotus

Kirjoita lause tai lauseke, joka kertoo linkin aiheen. Kuvaille myös, minne linkki vie.

Lisätietoja

[Saavutettavasti.fi antaa tietoa linkkien nimeämisestä saavutettavasti.](#)

Saat sivustolta myös ohjeita muuhun saavutettavuuteen.

Helppokäyttöisyys...

Tuloksia päivitetään...

✓ Helppokäyttöisyysongelmia ei löytynyt. Toimintarajoitteisilla henkilöillä ei pitäisi olla ongelmia tämän tiedoston lukemisessa.

Pidä helppokäyttöisyyden tarkistus käynnissä työskentelyn aikana

Lisätietoja

[Lisätietoja tiedostojen määrittämisestä helppokäyttöisiksi](#)

- Valitse työkaluriviltä: **Tarkista**.
- Ohjelma kertoo helppokäyttöisyyden ongelmat.



# Esimerkiksi PowerPoint ja PDF – samat periaatteet kuin Wordissa

- Käytä selkeää, helppoa kieltä.
- Valitse yksi asia yhteen diaan.
- Diassa on vähän tekstiä.
- **Käytä ohjelman otsikkotyylejä, tekstipohjia ja luetelmia.**
- Käytä selkeää ja melko isoa fonttia.
- Kirjoita lyhyet rivit ja kappaleet.
- Kirjoita kuviin vaihtoehtoinen teksti.
- Tekstin väri erottuu taustasta.
- Upota linkit.
- Tarkista helppokäyttöisyys:  
Tarkista > Tarkista helppokäyttöisyys.



# Esimerkki: dian teksti ja kuva

## Ennen

### Lasten liikuntasuositukset – alle kouluikäiset

- Liikuntaa vähintään kolme tuntia päivässä
- Kevyttä, reipasta ja erittäin vauhdikasta
- Osa päivähoidossa ja osa kotona
- Lapsi liikkuu, koska se on kivaa
- Liikunta kehittää motorisia taitoja ja toimintakykyä (kehon hallintaa, motoriikkaa, tasapainoa, kestävyyttä)
- Vaikuttaa oppimiseen ja tarkkaavaisuuteen
- <https://www.ukkinstituutti.fi/liikkumisensuositus/lasten-ja-nuorten-liikkumisen-suositukset>



## Jälkeen

### Liikunta kehittää taitoja

- Lapsi liikkuu, koska se on kivaa.
- Liikunta kehittää
  - motorisia taitoja
  - toimintakykyä
  - kehon hallintaa
  - motoriikkaa
  - tasapainoa
  - kestävyyttä.



# Videoiden saavutettavuus

- Saavutettavuus ei koske ennen 23.9.2020 julkaistuja videoita.
- Saavutettavuus ei koske suorina lähetyksiä.
- Tallennetut ja jaetut videot:
  - Tekstitettävä!
  - Teksti seuraa puhetta mutta tiivistetysti ja selkeällä (selko)kielellä.
  - Poikkeus: Videota ei tarvitse tekstittää, kun verkkopalvelun tekstissä on samat asiat ja video on tekstin tuki.
- Miten voi tekstittää helposti? Esimerkiksi YouTubessa.
- Lisää tietoja [Esa Riutan \(WebOpettaja\) videossa Näin saat YouTubeen-videon suomenkielisen tekstityksen automaattisesti!](#)



# Verkkosivut

- Selkeä kieli
- **Huomaa: verkossa ei selkotekstiä rivitetä kuten painetussa ja tulostettavassa selkotekstissä!**
- Selkeät rakenteet: navigoitavuus, silmäiltävyys
- Selkeät otsikot: pääotsikko, sivuotsikot
- Lyhyet rivit
- Kuviin vaihtoehtoiset tekstit
- Linkkien upotus
- Kontrasti: teksti ja tausta erottuvat.
- Kuvien sijoittelu on lukemista tukevaa ja kuvat liittyvät tekstiin
- Vertaa: [Vernerinet -sivut selkokielellä ja yleiskielellä.](#)
- Lisää ohjeita, esimerkiksi [Saavutettavasti.fi. Verkkosisältöjen saavutettavuus.](#)



# Sosiaalinen media

- Selkeä, yksiselitteinen teksti sopii myös someen.
- Ole varovainen emojiien käytössä: eri ihmiset tulkitsevat niitä eri tavoin.
- Käytä hastagissa (#) isoja kirjaimia silloin, kun siinä on monta sanaa:  
”#HelppoLukea #MontaSanaa
- Monissa some-ympäristöissä voi kirjoittaa kuviin vaihtoehtoinen teksti (esimerkiksi Instagram, Facebook, X, Threads, LinkedIn).



# 5. Lähteet



# Lisätietoja

- Avointen oppimateriaalien kirjasto. [aoe.fi/#/etusivu](https://aoe.fi/#/etusivu). Luettu 9.10.2024.
- Finna.fi. Oppimateriaalit. [finna.fi/L1/Results?type=AllFields](https://finna.fi/L1/Results?type=AllFields). Luettu 9.10.2024.
- Leskelä, Leela. 2019. Selkokieli. Saavutettavan kielen opas. Opike.
- Papunet. Saavutettavuus. [papunet.net/saavutettavuus/](https://papunet.net/saavutettavuus/). Luettu 9.10.2024.
- Osaava Tredu. Polkuja-hanke: kielitietoisuus. <https://youtu.be/wUszzPChjNE?si=i-L-3uYGFu0dXpN4>. (25 videota YouTubessa.) Katsottu 9.10.2024.
- Saavutettavasti.fi. Ohjeita ja vinkkejä verkkosisältöjen saavutettavuuteen. <https://www.saavutettavasti.fi/verkkosisaltojen-saavutettavuus/>. Luettu 9.10.2024.
- Selkeästi meille. Kognitiivisen saavutettavuuden ohjeet. 2023. <https://www.selkeastimeille.fi/ohjeet-ja-vinkit/kognitiivisen-saavutettavuuden-ohjeet/#teksti>. Luettu 9.10.2024.
- Sainio, Ari. 2022. Avaimet selkokieleen. Opike.
- Selkokeskus. Selkokieli. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>. Luettu 9.10.2024.
- Takala, Tuija (kokoaja). 2022. Kielitietoisen (matematiikan) opettajan tarkistuslista. MAOL/OPH. <https://maol.fi/app/uploads/2022/09/Kielitietoisen-opettajan-tarkistuslista.pdf>. (Kokonaisuus: Martta Hakamies & Tuija Takala: <https://maol.fi/materiaalit/kielitietoisuus-matematiikan-opetuksessa/>.) Luettu 9.10.2024.
- Takala, Tuija. 2024. Selkoviestintä asiakastyössä. Edita.



# 5. Yhteystiedot



# Tekijä

- Tuija Takala



# VIERKO

## Vieraskielisen opetuksen kehittäminen

Kotimaisten kielten opetuksen  
tarjonnan ja laadun kehittäminen  
ammattillisessa koulutuksessa

2024

Lisätietoa:

<https://www.keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko/>

